

DE RITA SPIJKER
GEBOORTE
VAN EEN
OMA

Rita Spijker

*De geboorte
van een oma*

*Koester een groene boom in je hart
en de zangvogel zal komen*

*Op een kale naakte tak,
lag een ei. Een ei? Een ei!
In zijn eentje, stil ovaal,
wit en glanzend als opaal.*

Week 0-6

Waar begint een verhaal? Bij de vogel of het ei? Verzinnen we het zelf, of ligt het verhaal stilletjes te wachten op een verteller, en is het al begonnen voordat je het weet? Schrijven brengt verhalen aan het licht.

Al sinds eind december ligt er naast mijn laptop een foto van een oude vrouw met een baby in haar armen. Het is de beschermende houding van de vrouw die mij telkens weer raakt. Haar haren zijn precies zo lang en grijs als die van mij. Ze hangen als een sluier rond het hoofdje van het kind. De intieme sfeer tussen hen vervult me met tederheid.

Halverwege januari worden we gebeld: 'Mam, is pap ook in de buurt?'

'Ja, die zit hier naast me. Hoezo?'

'Zet de speaker anders even aan.'

Ik denk dat ik al weet wat ze ons gaat zeggen.

'Ik ben zwanger.'

Mijn man en ik kijken elkaar aan. Bij ons beiden breekt een lach door.

Vragen, uitroepen en felicitaties stuiven dwars door elkaar heen, tot het duidelijk wordt dat het allemaal nog zeer pril is.

‘Jullie mogen het aan niemand vertellen, hoor!’ zegt ze.

Waar begint een mens? Bij de geboorte? De samensmelting van een zaadje en een ei? Als een verlangen?

Nu, half februari, is mijn dochter ruim zes weken zwanger. Overmorgen ga ik naar haar toe.

Week 7

We zijn bij haar thuis. Ze zit naast me op de bank, haar benen opgetrokken. Een zwart fluwelen jasje draagt ze, aan haar voeten dikke sokken bij wijze van pantoffels.

Zojuist heeft ze een doos van zolder gehaald en die voor ons op het lage tafeltje gezet. Haar naam staat op de zijkant, in groene stifletters en in mijn handschrift. Onder haar naam staat het woord *babykleertjes*.

Ze vouwt de kleppen van de doos opzij. Een pregnante schimmelgeur dringt mijn neus binnen.

In de doos liggen luiers en een stapeltje witte overslaghemdjes in de allerkleinste maat. Een rond kussensloopje met geborduurde randjes. Zeven plastic hangertjes met gestanste dierenfiguurtjes, geel, oranje en groen.

Ik moet alles uit de doos even aanraken en eraan ruiken. Een paar vergeelde wollen wantjes, poppenhandjeswantjes, onder in de doos. Het versleten katoenen dekentje met het ingeweven patroon van huppelende hertjes en haasjes waar mijn moeder zo dol op was. Zevenenvijftig jaar geleden lag ik hier zelf op.

We drinken thee, kijken naar de spulletjes en eten een boterham met kaas.

‘Kijk,’ zegt ze tegen me, ‘net een embryo.’ Ze wijst naar een krullend stukje kaas, doorzichtig opgebold in de vorm van een cashewnoot. ‘Zo groot is het nu, achttien komma zes millimeter.’ Ze schat de afstand tussen duim en wijsvinger.

‘Laat de echofoto nog eens zien, ik kan het nog niet geloven.’

Ze pakt de foto van de eerste echo en wijst naar iets donkers links van het midden. Opnieuw kan ik slechts met moeite een boonvormig iets onderscheiden. ‘Ik ben hier geloof ik niet zo goed in’, zeg ik.

Ik leg de foto weg, vis een gebreid schaapje uit de doos en ruik eraan. ‘Oei, weg ermee.’

Even later maakt de kat wonderlijke sprongen. Het schaapje vliegt heen en weer over de gladde houten vloer. We lachen, mijn dochter en ik.

We lachen om de kat. Om de ouderwetse babyspullen. Om het kaasembryo en om de verrukking van verwachting.

Mijn dochter warmt groentesoep op en schept die in glanzend groene kommen.

We eten haar soep, uit haar kommen, op haar bank. Op het oppervlak van mijn soep drijven vermicelliletters.

‘We hebben al een meisjesnaam’, zegt ze.

Het lukt me mijn nieuwsgierigheid te bedwingen. Ik weet dat ze toch niet zal antwoorden. De bouillon is geurig en vol van smaak. Het is onmogelijk om op de vermicelliletters te kauwen; telkens als ik denk dat ik beet heb glibberen ze

tussen mijn tanden door. Ik verzamel drie letters op mijn lepel. Een m, een a en weer een m. ‘Kijk,’ zeg ik, ‘jouw nieuwe naam.’

We lachen weer en lepelen onze kommen leeg.

‘Van de week had ik midden in de nacht zin in linzen’, zegt ze. ‘Als ik goed oplet, dan weet ik precies wat mijn lichaam nodig heeft.’

Ik knik en kijk naar haar. Net als ik deed toen zij een baby was. Kijken deed ik, onafgebroken kijken naar dat wezen dat uit mij kwam.

De vrucht in mijn dochters buik is nu ongeveer zeven weken oud en twee centimeter lang. Ik ben een embryoma.

Een man wikkelde zacht touw om bloemstelen. ‘Tegen de vorst’, was zijn commentaar. Sprakeloos van liefde voor deze daad hoopte ik dat hij me zou kussen. Mijn gezicht was dicht bij de grond waaruit de bloemen groeiden. Kus me. Leg die handen op mijn gezicht. Bind me in. De bloemen bleven met moeite rechtop staan. Tuimelbloemen, dacht ik.

Deze droom herinner ik me als ik bij het ontbijt de sluiting van de broodzak losmaak. Even later valt me het touwtje van het theezakje op. Na het uitdruipen wikkel ik het zakje behoedzaam in.

Later die dag bezoek ik met mijn man een antiekboerderij. Buiten staat een schoolbord met een boodschap in wit krijt: *Ik ben achter in de tuin*. De enorme schuurdeuren zijn wagenwijd open. In de deuropening verschijnt een man.

‘Is dat achter in de tuin?’ Ik lach erbij.

‘Nee. Ik kom uit bed.’

‘O.’

‘Ik heb spit. Verschrikkelijk. Ik moest even liggen.’

‘Mijn man heeft genezende handen, misschien kan hij iets voor je doen.’

Ik kijk naar Rob. Hij knikt terug. Ze geven elkaar een hand. Ik ga de schuur binnen. Stof danst in schuin vallende banen licht. Gretig snuif ik de zanderige geur op. Buiten zie ik de mannen dicht achter elkaar staan. De ‘gouwe handjes’ liggen op de onderrug van de antiekhandelaar. Als een geknakte bloemsteel staat hij voorovergebogen, met zijn handen op de rugleuning van een stoel. Zijn vaalblauwe overal wordt in de taille bijeengehouden door een rafelig stuk touw.

Een dag later sms ik mijn dochter:

Feit: jij bent vandaag precies 11.285 dagen op de wereld.

En Rob 21.875 en ik 20.838 dagen.

Ik stuur het adres mee van de website waar je het kunt uitrekenen, datumcalculator.nl.

Even later krijg ik een berichtje terug.

Ben je al op de wereld als je nog in een buik zit?

Wat een mooie vraag.

Ik vind van wel, maar deze site niet, schrijf ik.

Ze stuurt me een icoontje van een lachende baby terug.

Week 8

Een beweging buiten trekt mijn aandacht. Uit het niets verschijnt een donkere vorm die neerstrijkt op de rand van de tuintafel.

‘Rob! Op het terras! Een sperwer!’

Binnensmonds sissend om de vogel niet weg te jagen sta ik voor het keukenraam. Maar voordat ik de kans krijg om de majestueuze rover beter te kunnen bekijken, stijgt deze alweer op.

Met een onnavolgbaar scherpe wending verdwijnt hij in het gebladerte van de rododendron en dan achter de hoek van het voorhuis. De voederplekken verderop zijn al verlaten, zie ik.

Ik zoek in het vogelboek naar de beschrijving van de roofvogel die ik nog maar één keer eerder heb gezien. De bijbehorende afbeeldingen tonen dat de sperwer vooral van zangvogels houdt. Het liefst pakt hij de kleintjes tijdens hun vlucht. De kleurrijke aquarel van een fladderende pimpelmees, vastgenageld aan de felgele klauwen, spreekt, hoe gruwelijk ook, tot mijn verbeelding. Met het ophangen van

vetbollen en het smeren van pindakaas heb ik de berk in de voortuin ook omgetoverd tot een sperwersnackbar.

Zondag. Poolen in Tasmania. We zijn te vroeg, er wordt nog schoongemaakt. Dus wandelen we in de winterse motregen een rondje door de verlaten binnenstad van Groningen. Met toenemende weerzin loop ik door de Poelestraat, de Oosterstraat en de straat waarvan ik de naam nooit kan onthouden. O ja, Steentilstraat. Verwaarloosde leegstaande panden. Coffeeshops. Ik verlang naar volkstuinen in het voorjaar.

Er staan plassen op het zwart-wit geplaveide nieuwe plein. Het grand café dat er is gevestigd, is wel open. Geen mens te zien. Rob kondigt aan dat hij me keihard in gaat maken. Ik wens hem geluk en zeg dat hem dat ook toekomt na mijn verpletterende overwinning van de laatste keer.

Zwijgend stappen we door de regen terug naar het poolcentrum. Als we binnenkomen, zitten er al mensen aan de bar. Een meisje heeft een kant van haar hoofd kaalgeschorren. Uit de andere helft groeit lang haar. Er staan twee dikke mannen dicht bij elkaar te roken in het te kleine halletje. We krijgen vijftien kleurige ballen mee en zoeken een goede, dus rechte, keu uit. In de ruimte naast ons maakt een groep kinderen een hels kabaal tijdens het bowlen. Even later rennen

ze om beurten zo dicht mogelijk langs onze tafel. Ik werp ze giftige blikken toe.

Rob neemt zijn taak serieus: hij hakt me in de pan in het beslissende potje. Het wordt 2 tegen 1. Een weggevertje van mijn kant door een stomme fout. Ik feliciteer hem en geef hem met tegenzin een slappe hand. Ik haat het om te verliezen, heb daar nooit tegen gekund. Mijn ergernis wordt nog extra gevoed door het gillen en schreeuwen van de kinderen. Buiten blaast een waterkoude wind keihard in mijn gezicht. Brr, wat kan ik me toch opwinden over iets onbenulligs. Dat siert een grootmoeder in spe niet bepaald, vind ik: onbeheerst chagrijn bij het verliezen van een spelletje of bij het lawaai van een kinderfeestje. De gedachte dat ik daaraan zou moeten werken vergroot mijn irritatie alleen maar. Dan maar een humeurige oma. Maar mooi wel een met wie je op zondag een potje kunt poolen.

De ochtendzoon weerkaatst fel op het flinterdunne laagje ijs in de vogeldrinkschaal. Als ik de keuken binnenga, kijk ik gewoontegetrouw door het raam naar buiten. Daar! Een groene specht! Ademloos zie ik hoe de vogel, onwerkelijk groen en geel en rood getooid, in het bevroren gras hakt. Die snavel! Een hakmes, hakbijl, zo groot. Dat geel! De vogel stoot zijn snavel keer op keer tussen de grassprietten de

grond in, zo diep dat een deel van zijn kop verdwijnt. Af en toe schokt de kop alert omhoog. Omkijken. Omhoogkijken. Opzij. Doodstil sta ik achter het raam. Flitsend, onwerkelijk geel bij het wegvliegen. Ik heradem en ga naar de badkamer. Douche fluitend, op vleugels.

's Middags rij ik naar Niehove. Mijn vriendin, die ook schrijfster is, rust op haar ligstoel. Ze is geopereerd aan haar onderrug en mag nooit meer hardlopen. Na de thee gaan we wandelen. Dat mag wel. Het land rondom de terp waar zij woont, ligt vol geurige belofte voor ons. Smienten fluiten in de vaart. Een langgerekte zwerm spreuwen glijdt over ons heen. We horen het fluisterzachte zoemen van honderden vleugels. Verderop landen de vogels in het weiland.

Wij wandelen en praten over de werking van taal en het plezier dat wij hebben in schrijven. Ik vertel haar dat ik schrijf om me de werkelijkheid toe te eigenen. Dat het schrijven over wat er in mijn leven gebeurt verbanden zichtbaar maakt. Dat, als ik geluk heb, er zich iets ontvouwt wat me helpt de gebeurtenissen in het leven te begrijpen. Zij luistert, dat kan zij erg goed, en vertelt op haar beurt over het genoeg dat zij schept in het vinden van de juiste woorden om het onzegbare zegbaar te maken. Zo proberen we allebei het leven te duiden, met de taal als ons gereedschap.

Bij het begin van het fietspad leggen we om beurten een hand op het koude metaal van het rood-witte markeringspaaltje. We cirkelen eromheen en lopen terug.

Thuis drinken we nogmaals thee. Ze overhandigt me een schaar. Achter in haar tuin knip ik een bosje sneeuwklokies.

Op de terugweg stop ik even bij de boerderij met de lammetjes die er op de heenweg zo vreemd uit hadden gezien. Het blijken minikangoeroes te zijn. Wit-bruin en donkerbruin. Schattige kangoeroetjes langs de weg naar een Gronings dorp. Dit is geen lieve boer met een gezellige boerderij vol jonge dieren om te aaien en te bewonderen, nee, dit is een doodgewone vleesboer. Alsof dat met lammetjes anders zou zijn, realiseer ik me even later. Natuurlijk niet.

Vandaag ga ik aan de slag als rollenspelacteur in een bedrijfstraining. Het nieuwe beleid van de organisatie die mij heeft ingehuurd, is dat iedere medewerker elke vraag van een klant moet kunnen behandelen. ‘Ondernemend Hostmanship’ noemen ze dat. De medewerkers oefenen vandaag live met mij.

Ik speel waargebeurde verhalen uit de dagelijkse praktijk van ambtenaren. Eerst een blinde vrouw, die met hulp van stok en blindengeleidehond haar weg zoekt en hopeloos verdwaalt in de hypermoderne hal van het gemeentehuis. Even later ben ik een terminaal zieke vrouw die telkens opnieuw haar verhaal moet doen, aan steeds weer een andere balie-medewerker. Ook ben ik een bloemist, die de vader van een motorisch beperkt jongetje laat betalen voor het omstoten van een plant.

Aan het eind van de dag, op de terugweg naar huis, heb ik grote moeite mijn ogen open te houden. Starend kijk ik uit het raam van de treincoupé, die gevuld is met lawaaierige pubers en bellende mannen. Ik verbeeld me dat vroeger alles zoveel eenvoudiger en mooier was. Dan denk ik aan het ongeboren kind in de buik van mijn dochter. Stel je voor dat het blind zou zijn, of motorisch gestoord of terminaal? Of gemeenteambtenaar! Mijn oogleden worden zwaar, zo zwaar dat ik geen moeite meer doe mijn ogen open te houden.

Het geluid van een bericht dat op mijn telefoon binnenkomt wekt me. Ik lees:

Mam, vandaag is het toch haar geboortedag? Ik denk wel aan mijn zusje hoor!

Ik schiet vol. Wat lief dat ze eraan denkt en dat aan mij laat weten! Snel typ ik een antwoord:

Ik denk er ook aan. 20-02-1990. 24 jaar geleden alweer. Hoe is dat nu voor jou?

Haar reactie komt onmiddellijk:

Wel een beetje verdrietig. Maar niet heel erg. Ik word niet bang of zo.

Tussen de icoontjes zoek ik naar de afbeelding van een engeltje om mee te sturen.

Straks brand ik een kaarsje.

Ping.

Ik ook. Sterkte. Liefs ook voor pap.

Het jeukte binnen in mijn hoofd, vannacht. In mijn hersens. Het jeukte zo erg dat ik de tranen met een punt van het dekbed uit mijn ogen wreef. Daarna begon het niezen. Ik vond het heerlijk er allerlei geluiden bij te maken. Brommen, kreunen en langgerekte zelfmeelij opwekkende uitroepen.

Nu komt het me kinderachtig voor, maar vannacht troostte het me, vreemd genoeg. Ook had ik de neiging om mijn moeder aan te roepen. Een oud kinderlijk verlangen nam bezit van me, een hunkering naar overgave aan iemand die groter was dan ik. In het ochtendlicht zag mijn slaapkamer er armoedig uit. Kaal en onherbergzaam.

Na het ontbijt fiets ik naar het huis van mijn neef, de zoon van mijn zus. Haar auto staat er al. Als ik het tuinpad op fiets zie ik haar silhouet donker afgetekend tegen het licht van de serredeuren. Ze staat ver voorovergebogen, klaar om haar kleindochter op te tillen. Ik denk aan de operatie die ze binnenkort moet ondergaan. Eigenlijk mag ze helemaal niet meer tillen.

Binnen is het warm en staan ze me samen op te wachten. Ik kus haar wang. 'Jij zou niet meer op die kleine moeten passen! Veel te zwaar!'

Ze lacht me uit. 'Ha, wacht maar tot je zelf oma bent.'

Zij lijkt helemaal niet op een oma, vind ik. Ze is gewoon mijn zus. Leeftijdsloos, zoals mijn broers en schoonzussen dat ook zijn. Niemand van ons wordt ouder, niet echt.

We drinken koffie. Het kind speelt zoet tussen ons in. Ze schuift de kralen van het telraam in groepjes bij elkaar. Voegt kralen toe, schikt en rangschikt ze als leden van een familie. Dat ik nu zelf oma word, gaat mijn voorstellingsvermogen nog steeds te boven.